

มิตรวันวาน คู่ศัตรูวันนี้: รากฐานความขัดแย้งระหว่างอิหร่าน – อิสราเอล
และบทสรุปสงคราม ๑๒ วัน

โดย น.อ.ธนวัฒน์ อึ้งขจรกุล

“War is an act of force, and to the application of that force there is no limit. Each of the adversaries forces the hand of the other, and a reciprocal action results which in theory can have no limit...”

Carl von Clausewitz

๑. บทนำ

ความสัมพันธ์ระหว่างอิหร่านและอิสราเอลเป็นกรณีศึกษาที่สำคัญของการเปลี่ยนผ่านจากพันธมิตร เิงยุทธศาสตร์ คู่ ศัตรูเชิงอุดมการณ์ โดยสมบูรณ์ ซึ่งในช่วงคริสต์ศตวรรษ ๑๙๕๐ - ๑๙๗๐ ทั้งสองประเทศได้เคยมีความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในหลายมิติ ทั้งด้านพลังงาน ข้าราชการ และความมั่นคง ภายใต้บริบทของสงครามเย็นและนโยบายรัฐริมขอบ (Periphery Doctrine) ที่ต่อต้านลัทธิชาตินิยมอาหรับ แต่ทว่า ภายหลังจากปฏิวัติอิสลามในปี ค.ศ. ๑๙๗๙ ระบอบอิหร่านใหม่ได้หันหลังให้กับอิสราเอลโดยสิ้นเชิง พร้อมนิยามรัฐไซออนิสต์ว่าเป็นศัตรูของอิสลาม ความเปลี่ยนแปลงนี้ไม่ใช่เพียงการตัดสัมพันธ์ทางการทูต แต่เป็นการฝังความขัดแย้งไว้ในอัตลักษณ์ของรัฐและประชาชนทั้งสองฝ่าย โดยตลอดหลายทศวรรษ ความตึงเครียดได้ทวีความรุนแรงขึ้นผ่านสงครามตัวแทน การโจมตีทางไซเบอร์ การแข่งขัน

ด้านเทคโนโลยีนิวเคลียร์ และการสร้างเครือข่ายพันธมิตรที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกันที่นำมาสู่ การเผชิญหน้า ๑๒ วัน ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. ๒๐๒๕ ที่ผ่านมานี้ ถึงแม้ในปัจจุบันทั้งสองประเทศได้มีข้อตกลงในการหยุดยิงชั่วคราว แต่ความขัดแย้งดังกล่าวได้สร้างผลกระทบอย่างมหาศาลในหลายมิติ ทั้งในด้านความมั่นคง ที่ความขัดแย้งได้ยกระดับจากการเผชิญหน้าโดยตรงระหว่างรัฐ สู่อุบัติการณ์รุนแรง พร้อมเปิดฉากยุคใหม่ของสงครามเชิงป้องกัน (Deterrence) และการตอบโต้เชิงอุดมการณ์ ขณะที่ในเชิงเศรษฐกิจ ราคาน้ำมัน และตลาดเงิน รวมถึงตลาดหุ้นทั่วโลกเกิดความผันผวนที่ส่งผลกระทบในวงกว้าง นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อประชาชนทั้งสองฝ่าย ทั้งในแง่การอพยพ ความเสียหายต่อโครงสร้างพื้นฐาน และแรงกดดันทางสังคมที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง บทความนี้จะมุ่งเน้นในการวิเคราะห์และอธิบายพัฒนาการของความสัมพันธ์ระหว่างอิหร่าน-อิสราเอล สู่อุบัติการณ์ในสงคราม ๑๒ วัน โดยชี้ให้เห็นถึงรากฐานทางอุดมการณ์ อัตลักษณ์ ปัจจัยด้านความมั่นคง และผลกระทบในหลายมิติ เพื่อประเมินแนวโน้มของความขัดแย้งที่อาจยังดำเนินต่อไปอย่างไรทางออกในอนาคต

๒. จากมิตรสู่ศัตรู Introduction: From Strategic Periphery Partners to Existential Foes

ภายหลังจากการประกาศรัฐธรรมนูญฉบับแรกของประเทศอิหร่านในปี ค.ศ. ๑๙๐๖ ราชวงศ์ปาห์ลาวี (Pahlavi Dynasty) ได้ขึ้นครองอำนาจในปี ค.ศ. ๑๙๒๕ และได้เริ่มวางรากฐานการสร้างรัฐชาติแบบรวมศูนย์ (Centralized Nation-State) ที่อำนาจทางการเมือง และการปกครองอยู่ที่รัฐบาลกลางเป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจต่อการดำเนินกิจการของชาติทั้งหมด ในขณะที่ประเทศอิสราเอลเป็นประเทศเกิดใหม่ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ที่ได้ประกาศเอกราชเมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๔๘ และได้รับการรับรองจากประเทศอิหร่านในเดือนมีนาคม ค.ศ. ๑๙๕๐ ซึ่งนับว่าเป็นหนึ่งในประเทศที่ให้การยอมรับการเป็นประเทศของอิสราเอลเป็นกลุ่มแรก ๆ

(สถานะทางการเมืองของประเทศอิหร่านในขณะนั้นยังไม่ได้เป็นรัฐอิสลามเต็มตัวอย่างเช่นในปัจจุบัน และมีการสนับสนุนทางการเมือง และความมั่นคงโดยประเทศสหรัฐอเมริกาอยู่เป็นปกติ) โดยมีแรงจูงใจสำคัญในการยอมรับประเทศอิสราเอลมาจากการต่อต้านลัทธิชาตินิยมอาหรับและความต้องการที่จะผูกสัมพันธ์กับ “แนวรอยต่อทางตอนเหนือ” โดยการนำของสหรัฐอเมริกา ซึ่งใช้การดำเนินการทางการทูตและความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศ ณ ขณะนั้นโดยสามารถสะท้อนผ่านมุมมองเชิงพาณิชย์ของการส่งน้ำมันจากตะวันออกกลางสู่ปลายทางยังเมืองไฮฟา (Haifa) ประเทศอิสราเอล และความร่วมมือด้านข่าวกรองระหว่าง Mossad และ SAVAK (หน่วยงานด้านข่าวกรองของทั้งสองประเทศ) ภายใต้นโยบาย “หลักการรัฐริมขอบ” (Periphery Doctrine) ของประธานาธิบดีเดวิด เบน-กูเรียน (David Ben-Gurion: ประธานาธิบดีคนแรกของอิสราเอล) (Parsi, 2007; RAND, 2011)

ภาพที่ ๑: รัฐมนตรีว่าการทูตของอิหร่าน Reza Safinia ให้การทักทายและต้อนรับประธานาธิบดีเดวิด เบน-กูเรียน ในปี ค.ศ. ๑๙๕๐

ที่มา: <https://www.mei.edu/publications/israels-ties-pre-revolutionary-iran-provided-road-map-abraham-accords>

จุดพลิกผันสำคัญในความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศเริ่มต้นขึ้น ภายหลัง ๑๑ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๗๙ เมื่อ อายาตอลเลาะห์ โคไมนี (Ayatollah Khomeini) ผู้นำกลุ่มปฏิวัติอิสลาม ที่ได้เปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองของอิหร่านให้เป็นสาธารณรัฐอิสลามแห่งอิหร่าน ได้โค่นล้มการปกครองของพระเจ้าซาร์ โมฮัมหมัด เรซา ปาร์ลาวิ (Mohammad Reza Shah) โดยกลุ่มผู้ปฏิวัติได้ขับไล่่นักการทูตอิสราเอลออกจากประเทศ และดำเนินการยกสำนักงานใหญ่ของสถานทูตอิสราเอลให้แก่องค์กรปลดปล่อยปาเลสไตน์ (Palestine Liberation Organization) รวมทั้งเปลี่ยนชื่อถนนของตนเองตามชื่อคาลิด อัล-อิสลามบุลี (ผู้ลอบสังหารประธานาธิบดีชาติตของอียิปต์) ซึ่งเป็นการดำเนินการเชิงสัญลักษณ์ของการต่อต้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอิหร่านกับอิสราเอล โดยต่อมาโคไมนีได้นำเสนอการเปรียบเทียบกรอบความคิดเกี่ยวกับระบอบไซออนิสต์ (Zionism) ว่าเป็นเหมือนตัวการสำคัญในการสนับสนุนลัทธิจักรวรรดินิยมตะวันตก ที่เป็นภัยคุกคามอย่างชัดเจนต่อกลุ่มประเทศอิสลาม จึงได้ดำเนินการและแสดงเจตจำนงอย่างชัดเจนในการต่อต้านอิสราเอลโดยได้ระบุเนื้อหาไว้ในรัฐธรรมนูญขณะนั้น (Menashri, 1990) เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นเหมือนจุดเริ่มต้นของความขัดแย้งระหว่างประเทศมิได้ระบุสาเหตุลึกลงไปเกินกว่าความขัดแย้งเฉพาะเหตุการณ์ ที่ได้สร้างรากฐานของความเกลียดชังที่ส่งผลถึงในปัจจุบัน

ถึงแม้ในช่วงสงครามอิหร่าน – อิรัก ระหว่างปี ค.ศ. ๑๙๘๐ – ๑๙๘๘ ประเทศอิสราเอลได้มีการดำเนินการแบบลับ ๆ ในการสนับสนุนยุทธโธปกรณ์ทางทหารให้กับอิหร่านเพื่อต่อต้านการรุกรานจากประเทศคู่ขัดแย้ง แต่ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศกลับย่ำแย่ลงอย่างต่อเนื่อง สืบเนื่องจากการสนับสนุนกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบอย่างฮิซบอลเลาะห์ (Hezbollah) และ ฮามาส (Hamas) ในปี ค.ศ. ๑๙๙๐ รวมทั้งความพยายามในการเพิ่มขีดความสามารถด้านแร่ยูเรเนียม ที่ก่อให้เกิดความหวาดกลัว/กังวลของขีดความสามารถด้านอาวุธนิวเคลียร์ของอิหร่าน ที่ต่อมาถูกตอบโต้ด้วย

สงครามไซเบอร์ผ่านการใช้ มัลแวร์ “สตักซ์เน็ต” (Stuxnet) ซึ่งเชื่อว่าเป็นการดำเนินการของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาและอิสราเอลในปี ค.ศ. ๒๐๑๐ นอกจากปฏิบัติการดังกล่าวถือเป็นสงครามไซเบอร์ครั้งแรกของโลก สตักซ์เน็ตยังสามารถก่อความเสียหายการทำงานของเครื่องหมุนเหวี่ยง (Centrifuges) ประมาณ ๑,๐๐๐ เครื่อง ที่โรงงานนาทานซ์ (Natanz) โดยเครื่องหมุนเหวี่ยงนั้นถือเป็นอุปกรณ์ที่สำคัญในการเสริมสมรรถนะให้แร่ยูเรเนียมมีความเข้มข้นที่สูงกว่ามาตรฐานในการดำเนินการด้วยสันติ ซึ่งนับว่าเป็นการเปิดฉากสงครามเทคโนโลยีของทั้งสองประเทศอย่างชัดเจน (Kelley, 2017)

ภาพที่ ๒: เครื่องหมุนเหวี่ยง (Centrifuges) ในการเสริมสมรรถนะให้แร่ยูเรเนียม
ณ โรงงานนิวเคลียร์นาทานซ์

ที่มา: Tehran Times

ในช่วงทศวรรษที่ ๒๐๑๐ อิสราเอลได้เปิดปฏิบัติการทางอากาศหลายร้อยเที่ยวบินในประเทศซีเรียเพื่อโจมตีกองกำลังคุดส์แห่งกองกำลังพิทักษ์ปฏิวัติอิสลาม (IRGC-Quds Force) ในขณะที่อิหร่านได้สนับสนุนการสร้างฐานยิงจรวดในพื้นที่ซีเรีย อิรัก และเลบานอน พร้อมกับก่อความ

การคมนาคมทางทะเลบริเวณอ่าวเปอร์เซีย ซึ่งเปรียบเสมือนสงครามเงา (Shadow War) ที่ยืดเยื้อมาอย่างยาวนาน โดยความขัดแย้งระหว่างอิสราเอลและอิหร่านได้ปะทุขึ้นอย่างชัดเจนอีกครั้งภายหลังจากที่อิสราเอลเปิดฉากโจมตีผ่านปฏิบัติการสิงโตผงาด (Operation Rising Lion) เมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน ค.ศ. ๒๐๒๕ ซึ่งเป็นปฏิบัติการโจมตีทางอากาศเข้าสู่บริเวณพื้นที่ด้านตะวันออกเฉียงเหนือของกรุงเตหะราน (เมืองหลวงของประเทศอิหร่าน) ที่มุ่งเน้นในการโจมตีต่อโรงงานนิวเคลียร์และศูนย์ควบคุมในเมืองนาทานซ์ อิสฟาฮาน และเตหะราน ที่ต่อมา นายกรัฐมนตรีของประเทศอิสราเอล (นายเบนจามิน เนทันยาฮู) ได้แถลงการว่าปฏิบัติการดังกล่าวเป็นมาตรการชิงโจมตีก่อน (Pre-Empting) ต่อภัยคุกคามของประเทศอิสราเอล พร้อมยอมรับว่า “ประเทศอิสราเอลต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลงของระบอบการปกครองในอิหร่าน และมั่นใจว่าการโจมตีดังกล่าวจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างแน่นอน” (Reuters, 2025) ซึ่งทางด้านอิหร่านได้ตอบโต้ด้วยการยิงขีปนาวุธกว่า ๑๕๐ ลูกและโดรนมากกว่า ๑๐๐ ตัวที่สามารถทะลวงแนวป้องกันทางอากาศของอิสราเอลและโจมตีเมืองเทลอาวีฟ ไฮฟา และสถานที่วิทยาศาสตร์หลายแห่ง ส่งผลให้มีการอพยพครั้งใหญ่ รวมถึงการปิดสนามบินเบนกูเรียนเป็นเวลา ๔๘ ชั่วโมง (Guardian, 2025) เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นเหมือนการปิดฉากความสัมพันธ์ฉันมิตรของทั้งสองประเทศ และเป็นการประกาศการเป็นศัตรูอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมที่นานาชาติให้ความสนใจ และเฝ้าติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด และพยายามเสนอแนะแนวทางในการลดระดับความขัดแย้งอย่างต่อเนื่องในปัจจุบัน ซึ่งสาเหตุของความขัดแย้งสามารถวิเคราะห์ผ่านปัจจัยและมุมมองที่สำคัญได้ดังนี้

ภาพที่ ๓: ความเสียหายของประเทศอิหร่านจากปฏิบัติการลิ่งโตมฆาต (Operation Rising Lion) เมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน ค.ศ. ๒๐๒๕

ที่มา: <https://www.studyiq.com/articles/operation-rising-lion-israel-targets-irans-nuclear-sites/>

๓. พื้นฐานเชิงอุดมการณ์และอัตลักษณ์ (Ideological and Identity Foundations)

หนึ่งในปัจจัยที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างอิหร่านและอิสราเอลสามารถพิจารณาได้จากความแตกต่างเชิงอุดมการณ์และอัตลักษณ์ของแต่ละประเทศ ที่มีส่วนสำคัญในการขัดขวางการเจรจา หรือการหาข้อยุติด้วยสันติวิธี โดยภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยกลุ่มปฏิวัติอิสลามในปี ค.ศ. ๑๙๗๙ เนื้อหาในรัฐธรรมนูญของประเทศอิหร่านได้ให้ความสำคัญอย่างมาก และแสดงจุดยืนอย่างแน่วแน่ในการสนับสนุน “ผู้ถูกกดขี่” (Oppression หรือ Mustad‘af) ซึ่งเป็นเนื้อหาและหลักคำสอนที่สำคัญในคัมภีร์กุรอาน (Quran) ที่ระบุว่าเป็นหน้าที่ของชาวอิสลามทุกคนในการช่วยเหลือและสนับสนุนผู้ถูกกดขี่ในทุกระดับ (Khamenei.IR, 2021)

โดยแนวความคิดดังกล่าวเป็นการต่อต้านลัทธิไซออนนิสต์ (Zionism) ที่ถูกมองว่าเป็นกลุ่มผู้กดขี่ข่มเหงรัฐอิสลามในพื้นที่ปาเลสไตน์ และเป็นผู้แย่งชิงดินแดนศักดิ์สิทธิ์ในเยรูซาเล็มจากชาวอิสลาม โดยแนวความคิดดังกล่าวได้ถูกยึดถือ และกลายมาเป็นแก่นกลางของระบอบการปกครองของรัฐอิสลามอิหร่าน ที่สร้างเอกภาพให้กับกลุ่มขับเคลื่อนต่าง ๆ ภายในประเทศ เช่น กลุ่มนักบวช กองกำลังพิทักษ์การปฏิวัติ และประชาชนผู้สนับสนุนในวงกว้าง (Menashri, 1990) ในขณะเดียวกันอัตลักษณ์ของชาวอิสราเอล ถูกหล่อหลอมจากผลพวงของเหตุการณ์ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (Holocaust) ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ ที่ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าความมั่นคงของรัฐเป็นสิ่ง que เชื่อมโยงโดยตรงกับการอยู่รอดของประชากรชาวยิว จึงมีความจำเป็นที่รัฐต้องดำเนินการกับความท้าทายใด ๆ ที่มีต่อความมั่นคงของรัฐ จากพื้นฐานมุมมองด้านความมั่นคงของรัฐที่แตกต่างกันระหว่างอิหร่าน และอิสราเอล ทำให้ทั้งสองประเทศจึงไม่ได้มองอีกฝ่ายหนึ่งเป็นเพียงคู่แข่ง แต่เป็นตัวแทนของการปฏิเสธอัตลักษณ์ทั้งทางศีลธรรมและการดำรงอยู่ของตนเอง¹ ซึ่งเตหะรานมองว่าอิสราเอลเป็นผู้กดขี่และยึดครองดินแดนอาณานิคมจากอิสลาม ในขณะที่เยรูซาเลมมองว่ารัฐอิสลามแห่งอิหร่านเป็นภัยคุกคามที่มุ่งทำลายล้าง การมีอยู่ของประเทศอิสราเอล (RAND, 2011) ความแตกต่างในด้านแนวความคิดพื้นฐาน หรืออัตลักษณ์ของทั้งสองประเทศเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ยกระดับความขัดแย้ง และความรู้สึกของคนภายในประเทศ (และผู้สนับสนุน) ที่ยากเกินกว่าจะสามารถเจรจาต่อรองได้

1 ความหมายของอัตลักษณ์คือข้อเท็จจริง ลักษณะเฉพาะ หรือที่มาใด ๆ ของการดำรงอยู่ของบุคคล กลุ่มคน หรือสิ่งของต่าง ๆ

ภาพที่ ๔: การแสดงออกในการต่อต้านลัทธิไซออนิสต์ของกลุ่มผู้สนับสนุนอิสลาม
ที่มา: <https://www.ajc.org/news/what-to-know-about-anti-zionism-and-antisemitism-on-campus>

นอกเหนือจากความขัดแย้งระหว่างรัฐที่สืบทอดจากความแตกต่างด้านพื้นฐานเชิงอุดมการณ์และอัตลักษณ์ แนวทางด้านกิจการระหว่างประเทศของทั้งอิหร่านและอิสราเอลยังได้เพิ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสมการของความขัดแย้ง ที่เป็นส่วนสำคัญในการยกระดับความรุนแรงในพื้นที่พิพาทอย่างมีนัยสำคัญ โดยอิหร่านได้เสนอตัวเป็นแนวหน้าของกลุ่มขับเคลื่อนเชิงอุดมการณ์อิสลาม หรือในชื่อของ “แกนแห่งการต่อต้าน” (Axis of Resistance) ที่ได้มีการรวมกลุ่มของประเทศอิสลาม ซึ่งได้ท้าทายอิทธิพลของสหรัฐอเมริกาและราชวงศ์ในอ่าวเปอร์เซียโดยเฉพาะพื้นที่ในตะวันออกกลาง ในขณะที่อิสราเอลพยายามผลักดัน และสนับสนุนการรักษาระเบียบ

ความมั่นคงแบบเดิม (Status Quo) ที่มีฐานรากอยู่บนหลักประกันความมั่นคงจากสหรัฐฯ หรืออีกนัยหนึ่งคือการสนับสนุนให้สหรัฐฯ เป็นผู้จัดระเบียบและกำหนดรากฐานด้านความมั่นคงในพื้นที่ตะวันออกกลาง อีกทั้งมีความพยายามในการผูกมิตร และดำเนินกิจการกับกลุ่มรัฐซุนนี (Sunni States) ที่มีความกังวลต่อการขยายอิทธิพลของประเทศอิหร่านในปัจจุบัน (Hiltermann, 2024) การยกระดับความขัดแย้งที่ได้ขยายผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพิ่มเติมจากคู่ขัดแย้งเดิมนั้นเป็นสิ่งที่ทำให้การประนีประนอมนั้นเป็นเสมือนการยอมจำนน จากความแตกต่างด้านแนวคิด และการดำเนินการของทั้งอิหร่านและอิสราเอลดังกล่าวเป็นเสมือนการส่งเสริมการทูตแบบเกมศูนย์ (zero-sum diplomacy) ซึ่งเป็นแนวทางที่ไม่ได้สนับสนุน หรือส่งผลดีต่อการเจรจาต่อรองเพื่อหาข้อยุติระหว่างประเทศนั่นเอง

ความขัดแย้งระหว่างอิหร่านและอิสราเอลมิได้เป็นเพียงข้อพิพาททางภูมิรัฐศาสตร์ทั่วไป หากแต่มีรากฐานที่ยังลึกในระดับอุดมการณ์และอัตลักษณ์แห่งรัฐ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความขัดแย้งด้านกรอบความคิดทางศีลธรรม ความทรงจำทางประวัติศาสตร์ และมุมมองด้านความมั่นคงของทั้งสองฝ่าย อิหร่านซึ่งอิงแนวทางอิสลามหลังการปฏิวัติในปี ค.ศ. ๑๙๗๙ ได้สร้างความชอบธรรมในการต่อต้านไซออนิสต์ผ่านหลักคำสอนว่าด้วยการปกป้องผู้ถูกกดขี่ ขณะที่อิสราเอลวางโครงสร้างรัฐบนประสบการณ์ความรุนแรงจากเหตุการณ์ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ทำให้มีมุมมองด้านความมั่นคงที่ไม่อาจประนีประนอมได้ ความแตกต่างทางอัตลักษณ์เหล่านี้ได้ทำให้ทั้งสองฝ่ายมองอีกฝ่ายเป็นภัยคุกคามต่อการดำรงอยู่ของตนเอง มิใช่เพียงคู่แข่งชั้นเชิงยุทธศาสตร์ ยิ่งไปกว่านั้น ความขัดแย้งยังถูกทวีความรุนแรงจากการขยายเครือข่ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งผ่านแนวร่วม “แกนแห่งการต่อต้าน” ของอิหร่าน และการจัดระเบียบความมั่นคงผ่านสหรัฐอเมริกาของอิสราเอล ซึ่งผลักดันให้ทั้งสองฝ่ายเข้าสู่เกมทางการทูตแบบเกมศูนย์ที่ลดทอนความเป็นไปได้ของการเจรจาประนีประนอมอย่างแท้จริง สถานการณ์นี้

จึงสะท้อนให้เห็นว่า ความขัดแย้งระหว่างอิหร่านกับอิสราเอลเป็นความขัดแย้งที่ยังรากลึกในระดับโครงสร้าง ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการปรับเปลี่ยนแนวคิดพื้นฐานร่วมกันจึงจะสามารถคลี่คลายได้ในระยะยาว

๔. The Security Dilemma: มุมมองด้านความมั่นคงที่แตกต่าง และการแข่งขันด้านอาวุธนิวเคลียร์

นอกเหนือจากความแตกต่างพื้นฐานของแนวความคิดเชิงอุดมการณ์ และด้านอัตลักษณ์แล้วนั้น ความแตกต่างเรื่องแนวทางการใช้กำลัง หรือความมั่นคงของทั้งสองประเทศยังเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ตอกย้ำความขัดแย้งให้มีความรุนแรงมากขึ้นในปัจจุบัน โดยหากพิจารณาถึงประเทศอิสราเอลพบว่าความสำเร็จที่เกิดขึ้นภายหลังการโจมตีเตาปฏิกรณ์ Osirak ของอิรัก ในปี ค.ศ.๑๙๘๑ ได้กลายเป็นแนวความคิดพื้นฐานด้านความมั่นคงของประเทศอิสราเอลที่มุ่งเน้นหลักการการโจมตีก่อน (Pre-Empting)² โดยนักวางแผนและนักยุทธศาสตร์ของประเทศอิสราเอลได้ให้การสนับสนุนแนวความคิดดังกล่าวว่าเป็นการดำเนินการที่เหมาะสมเนื่องจากการดำเนินการเชิงป้องกันแบบดั้งเดิม (Classic Deterrence) ไม่สามารถสร้างหลักประกันด้านความมั่นคงให้กับรัฐได้หากคู่ขัดแย้งมีเจตนาที่จะล้มล้างการปกครองของรัฐ และมีเหตุผลเพียงพอในการริเริ่มปฏิบัติการก่อนหากได้รับรายงานด้านข่าวกรองระบุว่าประเทศคู่ขัดแย้งกำลังเข้าใกล้กับการมีขีดความสามารถด้านอาวุธนิวเคลียร์อย่างมีนัยสำคัญ (National Security Archive, 2021) ซึ่งปฏิบัติการสังโตะฆาตเป็นเสมือนเครื่องยืนยันและสะท้อนแนวทางดังกล่าว

² การชิงโจมตีก่อน (Preemptive Attack) ถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการป้องกันตนเองของรัฐ ซึ่งมักมีการนำมาใช้ภายใต้สถานการณ์ฉุกเฉินหรือในกรณีที่รัฐประเมินว่าจะเกิดภัยคุกคามในอนาคตอันใกล้ การดำเนินการดังกล่าวมักเกิดขึ้นเมื่อรัฐประสบกับการรุกรานหรือละเมิดอำนาจอธิปไตยโดยรัฐอื่น หรือมีแนวโน้มจากการรายงานของหน่วยข่าวกรองของประเทศของการเป็นภัยคุกคามซึ่งก่อให้เกิดสิทธิชอบธรรมในการดำเนินมาตรการป้องกันตนเองเพื่อรักษาเสถียรภาพของตนแดนและความมั่นคงแห่งรัฐ โดยมักมีการอ้างถึงมาตรา ๕๑ ของกฎบัตรสหประชาชาติเพื่อเป็นการใช้สิทธิตามหลักการป้องกันตนเองที่ได้รับการยอมรับในกฎหมายระหว่างประเทศ

เนื่องจากมีความสอดคล้องกับบทวิเคราะห์ของกองกำลังอิสราเอล (Israel Defense Forces: IDF) ที่เคยประเมินถึงการเสริมสมรรถนะของยูเรเนียมเกินกว่า ๖๐% U-235 ของประเทศอิหร่าน โดยจำนวนดังกล่าวเป็นความต้องการและปริมาณที่มากกว่าความต้องการเพื่อสันติ ทำให้ประเทศอิสราเอลจำเป็นต้องพิจารณาการชิงการริเริ่มก่อนเพื่อลดทอนหรือขัดขวางความเป็นไปได้ในการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ของอิหร่าน (RAND, 2011) โดยได้มีรายงานของปฏิบัติการสิงโตผงาดระบุว่าหากอิสราเอลไม่โจมตีศูนย์นิวเคลียร์ฟอร์โดว์ (Fordow Fuel Enrichment Plant: FFEP) เมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน ค.ศ. ๒๐๒๕ ประเทศอิหร่านจะมีขีดความสามารถในการผลิตอาวุธนิวเคลียร์อย่างน้อย ๙ ลูก ภายในสิ้นเดือนมิถุนายน (Campa et al., 2025) ที่จะส่งผลเสียต่อสถานการณ์ด้านความมั่นคงในภูมิภาคและอาจยกระดับไปสู่ความขัดแย้งระดับมหภาคในภายหลัง

ในทางตรงกันข้าม การครอบครองหรือพยายามได้มาซึ่งอาวุธนิวเคลียร์ถือเป็นหนึ่งในแนวทาง ที่สำคัญในการป้องปราม (Deterrence) และป้องกันประเทศจากภัยคุกคามที่ต้องการล้มล้างการปกครองของประเทศอิหร่าน ถึงแม้อดีตนายกรัฐมนตรีของอิหร่าน (อยาตอลเลาะห์ อาลี คอเมเนอี) ได้ออกคำสั่งและแถลงการณ์ในปี ค.ศ. ๒๐๐๓ ห้ามไม่ให้มีการใช้หรือพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ (Nuclear Fatwa) เนื่องจากขัดกับหลักการของศาสนาอิสลาม (Eisenstadt & Khalaji, 2011) และในปัจจุบันยังไม่มีรายงานที่แน่ชัดที่สามารถระบุว่าอิหร่านมีขีดความสามารถ หรือถือครองอาวุธนิวเคลียร์ทางการทหาร (Ferragamo et al., 2025) แต่จากหลักฐานและความต้องการในการเสริมสมรรถนะแร่ยูเรเนียมอย่างต่อเนื่องของประเทศอิหร่านสร้างความสับสน และกังวลอย่างมากให้กับนานาประเทศ โดยเฉพาะประเทศคู่ขัดแย้งอย่างอิสราเอล หากพิจารณาจากร่องรอยของความขัดแย้งในอดีตจากการที่ประเทศอิหร่านเคยถูกโจมตีด้วยอาวุธทางเคมีช่วงสงคราม อิรัก-อิหร่าน และจากการถูกโจมตีด้วยอาวุธอย่างต่อเนื่อง

โดยประเทศอิสราเอล รวมทั้งขีดความสามารถด้านอาวุธนิวเคลียร์ของอิสราเอล และพันธมิตรที่หมายรวมถึงฐานทัพสหรัฐฯ ในบาห์เรน กาตาร์ และสหรัฐฯ สำหรับอเมริกา ปัจจุบันเหล่านี้ได้ต่อยุ่ถึงมาตรการการปิดล้อม (Encirclement) ของทางกลุ่มสนับสนุนอิสราเอล จึงเป็นบทเรียนและข้อเท็จจริงที่มีน้ำหนักมากเพียงพอ ที่ทำให้ข้อจำกัดของอุดมการณ์ทางศาสนา (Religious Ideology) มีน้ำหนักน้อยลงเมื่อเทียบกับความอยู่รอดของรัฐ ส่งผลให้สมการด้านความมั่นคงของกลุ่มแกนนำในประเทศอิหร่านมีความสนใจและมีความเป็นไปได้ในการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ (Jutt & Farooq, 2025)

การตัดสินใจโจมตีเชิงป้องกัน (Preventive War) ด้วยปฏิบัติการสังหารของประเทศไทยอิสราเอลอาจเป็นความพยายามในการป้องปรามหรือหยุดยั้งความตั้งใจของคู่ขัดแย้งไม่ให้กระทำการที่เป็นภัยคุกคามต่อเนื่อง แต่ในอีกมิติหนึ่งการโจมตีดังกล่าวอาจเป็นการสร้างปริทรรศน์ด้านความมั่นคง (Security Paradox) หรือ Silverstone's preventive war paradox³ ที่กลับส่งผลเชิงลบต่อสถานการณ์ความขัดแย้งในระยะยาว (Silverstone, 2025) เนื่องจากการโจมตีด้วยความรุนแรง และรวดเร็วอาจสร้างความเสียหายต่อทรัพย์สินและสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ของคู่ขัดแย้ง ที่ส่งผลและต้องใช้เวลาในการพัฒนาหรือกอบกู้ความเสียหายให้อยู่ในระดับ ที่ประเทศต้องการแต่การดำเนินการทางทหารเหล่านั้นกลับสร้างความเกลียดชัง และมุ่งมั่นมากขึ้นให้กับ คู่ขัดแย้งในการแก้แค้นด้วยการโจมตีกลับในอนาคต โดยจากการศึกษาเชิงเปรียบเทียบประวัติศาสตร์สงครามในอดีตพบว่าสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงในปัจจุบันมีความแตกต่างอย่างมากกับช่วงการรวมชาติเยอรมนีโดยอ็อทโท ฟ็อน บิสมาร์ค (Otto von Bismarck)⁴ ซึ่งความมุ่งหวัง

3 สถานการณ์เมื่อประเทศใด ๆ ซึ่งลงมือทางทหารก่อนด้วยวัตถุประสงค์ในการป้องกัน (Preventive war) ต่อคู่ขัดแย้ง ที่อาจพิจารณาว่าเป็นความสำเร็จในการหยุดยั้งคู่ขัดแย้งในระยะสั้นได้ แต่กลับเป็นการเพิ่มความขัดแย้ง และความไม่มีเสถียรภาพในระยะยาว

4 แนวความคิดเรื่องยุทธศาสตร์เชิงป้องกัน (Strategic Preventive War) เป็นหนึ่งในแนวทางที่สำคัญในการรวมชาติเยอรมนีของบิสมาร์ค ผ่านการการชิงความได้เปรียบด้วยการลงมือทางทหารต่อคู่ขัดแย้งก่อน

หรือผลลัพธ์จากการโจมตีเชิงป้องกันอาจไม่เป็นไปตามความตั้งใจในการหยุดยั้งคู่ขัดแย้ง โดยอดีตประธานาธิบดีจอร์จ บุช (George W. Bush) ได้เคยให้ความเห็นเชิงสอดคล้องในปี ค.ศ. ๒๐๐๗ ว่าการโจมตีอิหร่านโดยอเมริกาและอิสราเอล “จะเป็นการยืนยันว่าอิหร่านจะพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์เพื่อแก้แค้นภายหลัง” (Gates, 2014) ดังนั้นปฏิบัติการสังโตนผาดอาจเป็นมาตรการในการเร่งให้อิหร่านมีความต้องการเสริมสร้างขีดความสามารถทางทหารเพิ่มมากขึ้น ที่สามารถผนวกความกลัวด้านความมั่นคงเข้ากับอุดมการณ์ทางศาสนาและการเมืองได้แน่นแฟ้นมากขึ้น

ความขัดแย้งระหว่างอิสราเอลและอิหร่านไม่ใช่เพียงเรื่องของศาสนาหรืออุดมการณ์ หากแต่เป็นความขัดแย้งเชิงยุทธศาสตร์และความมั่นคงที่ทั้งสองฝ่ายต่างพัฒนาความสามารถทางทหารอย่างเป็นระบบ โดยแนวคิดของอิสราเอลที่ยึดหลักซิงโจนิตีก่อนเพื่อความอยู่รอด กับแนวทางของอิหร่านที่ต้องการครอบครองอาวุธเพื่อการป้องปรามต่างเสริมความชอบธรรมให้การเผชิญหน้ามากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการโจมตีเชิงป้องกันผ่านปฏิบัติการสังโตนผาดกลับเป็นเสมือนการตอกย้ำความขัดแย้งระหว่างสองประเทศให้มีความลึกที่ยากและเกินขอบเขตของการเจรจา โดยในที่สุดความพยายามของแต่ละฝ่ายเพื่อรักษาความมั่นคงของตนเอง กลับอาจเป็นการขับเคลื่อนวัฏจักรของความหวาดระแวงและความขัดแย้งที่ไร้ทางออก

๕. บทเรียนจากสงคราม ๑๒ วัน: มุมมองด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจ

ความขัดแย้งระหว่างอิหร่านและอิสราเอลได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นในช่วงวันที่ ๑๓ - ๑๔ มิถุนายน ค.ศ. ๒๐๒๕ ที่ผ่านมา ซึ่งถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของปัจจัยด้านภูมิรัฐศาสตร์ในตะวันออกกลาง ถึงแม้ความขัดแย้งในครั้งนี้น่าจะมีระยะเวลาที่สั้นเมื่อเทียบกับความขัดแย้งในยุทธภพบริเวณอื่น ๆ แต่กลับมีความเข้มข้นและแสดงให้เห็นถึงพลวัตของสงครามสมัยใหม่ที่รวมเอาการปฏิบัติการทางทหารระดับสูง และการเผชิญหน้าทางการทูต รวมทั้ง

ผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง ตลอดจนความปั่นป่วนทางเศรษฐกิจ ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก โดยความขัดแย้ง (สงคราม) เริ่มต้นด้วยการที่อิสราเอลเปิดฉากโจมตีศูนย์นิวเคลียร์จำนวน ๓ ที่ของอิหร่าน ได้แก่ บริเวณ Natanz และ Fordow รวมทั้งที่ Isfahan ผ่านปฏิบัติการสิงโตผงาด (Operation Rising Lion) ที่อาศัยความได้เปรียบของกำลังทางอากาศ และประสานการปฏิบัติร่วมกับอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) รวมทั้งการใช้ระเบิดเจาะเกราะแบบ Bunker Buster ตลอดจนได้รับการสนับสนุนข้อมูล ด้านข่าวกรองและการส่งกำลังบำรุงจากสหรัฐอเมริกา (CNN, 2025) ซึ่งจุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์สำคัญที่ต้องการคือการทำลายขีดความสามารถด้านอาวุธนิวเคลียร์ของอิหร่านก่อนที่ทางอิหร่านจะบรรลุความตั้งใจในการพัฒนาขีดความสามารถของอาวุธดังกล่าว (ตามรายงานด้านข่าวกรองของประเทศอิสราเอล) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดสงครามเชิงป้องกัน (Preventive War) ตามหลักนิยมในการทำสงครามของประเทศอิสราเอล (Silverstone, 2025) โดยในทางกลับกัน อิหร่านได้ตอบโต้ด้วยการยิงขีปนาวุธและโดรนกว่า ๑,๐๐๐ ลูก โดยมุ่งเป้าไปยังพื้นที่สำคัญของประเทศอิสราเอล เช่น Tel Aviv, Haifa และ Beer Sheva โดยมีรายงานว่าระบบป้องกันภัยทางอากาศของอิสราเอล (Iron Dome) สามารถสกัดกั้นการโจมตีดังกล่าวได้ราว ๙๐% แต่ยังคงพบความเสียหายต่อโครงสร้างพื้นฐานและโรงพยาบาลจำนวนหลายจุด (The New York Times, 2025) ซึ่งลักษณะของการปฏิบัติการในครั้งนี้สะท้อนถึงรูปแบบสงครามผสมผสาน (Hybrid Warfare) ที่เน้นการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีในสงคราม ร่วมกับการโจมตีเชิงสัญลักษณ์ ควบคู่กับการทำสงครามเชิงจิตวิทยาผ่านสื่ออีกด้วย

ความขัดแย้งระหว่างอิหร่าน และอิสราเอลในครั้งนี้ได้สะท้อนถึงแนวทาง และบทเรียนที่สำคัญในด้านการเมืองระหว่างประเทศในบริบทด้านความมั่นคงของทั้งสองฝ่าย โดยสหรัฐอเมริกาและพันธมิตรฝั่งตะวันตก ได้มีบทบาทสำคัญในการให้การสนับสนุนประเทศอิสราเอล ทั้งในเชิง

ยุทธโศภกรรมและการเมือง ทำให้เกิดคำถามจากนักวิเคราะห์จำนวนมากว่าโลกกำลังย้อนกลับเข้าสู่ยุคของการเผชิญหน้าของกลุ่มมหาอำนาจอีกครั้งหรือไม่ (The Guardian, 2025) ในขณะเดียวกัน มีรายงานว่าอิหร่านได้รับการสนับสนุนทั้งด้านปฏิบัติการทางทหาร และข้อมูลข่าวสารผ่านกลุ่มพันธมิตรเชิงอุดมการณ์อย่างกลุ่มอักษะแห่งการต่อต้าน (Axis of Resistance) เช่นกลุ่มฮิซบอลเลาะห์ (Hezbollah) และ กลุ่มฮูตี (Houthi) รวมทั้งกลุ่มฮามาส (Hamas) ตลอดจนประเทศต่าง ๆ ในตะวันออกกลางด้วยเช่นกัน (BBC, 2023; ISW, 2025) ส่งผลให้การเผชิญหน้าระหว่างสองประเทศนั้นถูกยกระดับจากความขัดแย้งระหว่างรัฐ (อิหร่าน-อิสราเอล) โดยตรง ไปสู่สมรภูมิของสงครามตัวแทนในภูมิภาคตะวันออกกลาง ถึงแม้ในปัจจุบันได้มีความพยายามจากหลายหน่วยงาน และหลายประเทศ ทั้งสหรัฐอเมริกา กาตาร์ จีน และองค์การสหประชาชาติในการเจรจาหรือหาวิธีให้เกิดการหยุดยิง (Ceasefire) ระหว่างสองประเทศ ที่ดูเหมือนจะประสบความสำเร็จในเบื้องต้นเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ค.ศ. ๒๐๒๕ ที่ผ่านมา แต่การยุติดังกล่าวยังมีความเปราะบางและข้อจำกัดอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากยังไม่มีข้อตกลงถาวรว่าด้วยการตรวจสอบนิวเคลียร์หรือการยุติการโจมตีข้ามพรมแดนอย่างแท้จริง (The Conversation, 2025) ทำให้มีความเป็นไปได้อย่างมากที่ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มตัวแทนในภูมิภาคตะวันออกกลางนี้จะเป็เพียงการยุติชั่วคราวเพื่อเตรียมการ และวางแผนรับมือรวมทั้งมีการถอดบทเรียนที่ได้รับจากความขัดแย้งที่ผ่านมา ที่จะนำไปสู่ความขัดแย้งในอนาคตอันใกล้

นอกเหนือจากมุมมองด้านความมั่นคง สงครามระหว่างอิหร่านและอิสราเอลยังได้สร้างผลกระทบต่อมิติเศรษฐกิจทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของพลังงาน ตลาดการเงิน และความเชื่อมั่นของนักลงทุน ซึ่งหนึ่งในผลกระทบที่เด่นชัดที่สุดคือการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันของราคาน้ำมันดิบโลก โดยเฉพาะจากความกังวลว่าจะเกิด

การขัดขวางการขนส่งผ่านช่องแคบฮอร์มุซ (Strait of Hormuz) ซึ่งเป็นเส้นทางที่รองรับการส่งออกน้ำมันประมาณ ๒๐-๓๐% ของทั้งโลก (Washington Institute, 2025) นอกจากนั้นความขัดแย้งดังกล่าวยังส่งผลให้ราคาน้ำมันดิบเบรนท์พุ่งทะลุระดับ ๑๐๐ ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรลในวันที่ ๑๗ มิถุนายน ค.ศ. ๒๐๒๕ ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นกว่า ๑๒% ภายใน ๕ วันของความขัดแย้ง ถึงแม้ว่าในทางปฏิบัติ อิสราเอลและอิหร่านต่างไม่ได้โจมตีโครงสร้างพลังงานโดยตรง แต่กลับสร้างความกังวลใจ หรือความกลัว ที่นำไปสู่ความผันผวนและความตื่นตระหนกของตลาดอย่างมากมาย (Business Insider, 2025) โดยผลกระทบจากราคาพลังงานที่เพิ่มสูงขึ้นมีนัยสำคัญอย่างยิ่งต่อประเทศที่พึ่งพาการนำเข้าน้ำมัน เช่น ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ อินเดีย และประเทศสมาชิกอาเซียน รวมถึงประเทศไทยด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะในภาคการบิน การขนส่ง และภาคเกษตรกรรม ที่การเพิ่มขึ้นของต้นทุนพลังงานจะส่งผลกระทบต่อต้นทุนรวมของธุรกิจ ซึ่งจะสร้างผลกระทบทางเศรษฐกิจในวงกว้าง นอกจากผลกระทบด้านปัจจัยพลังงาน ในช่วงเวลาของความขัดแย้ง ภาพรวมของดัชนีตลาดหลักทรัพย์ทั่วโลกต่างตอบสนองด้วยการลดลงอย่างมีนัยสำคัญ ดัชนี Dow Jones Industrial Average ของสหรัฐอเมริกาปรับตัวลดลงกว่า ๑.๗% ในช่วงสัปดาห์ที่เกิดความขัดแย้ง ขณะที่ดัชนี Stoxx Europe 600 ของยุโรป ลดลงเฉลี่ย ๒.๑% (Financial Times, 2025) ซึ่งในทางตรงกันข้ามสินทรัพย์ปลอดภัยอย่างเช่น ทองคำ หรือพันธบัตรรัฐบาล มีการปรับตัวสูงขึ้น ซึ่งการปรับตัวดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงภาวะการหนีเข้าหาความปลอดภัย (Flight to Safety)⁵ ของนักลงทุนที่มักจะถอนตัวจากสินทรัพย์ที่มีเสี่ยงในช่วงที่เกิดสถานการณ์วิกฤต โดยความผันผวนทั้งในตลาดหลักทรัพย์ และตลาดการเงินมีผลกระทบต่อประเทศในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งอาจนำไปสู่

5 การที่นักลงทุนขายสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงสูง เช่น หุ้น และหุ้นไปลงทุนในสินทรัพย์ที่มีความปลอดภัยกว่า เช่น พันธบัตร หรือทองคำ มักเกิดขึ้นในช่วงที่ตลาดการเงินมีความผันผวน หรือเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ

การอ่อนค่าของค่าเงิน การไหลออกของทุน และแรงกดดันด้านเงินเฟ้อในระยะสั้น

๖. บทสรุป และแนวโน้มของความสัมพันธ์ระหว่างอิหร่านและอิสราเอลในอนาคต

ความสัมพันธ์ระหว่างอิหร่านและอิสราเอลได้เปลี่ยนผ่านจาก “มิตรเชิงยุทธศาสตร์” ในยุคสงครามเย็นสู่การเป็น “ศัตรูเชิงอุดมการณ์” ที่มีรากลึกในระดับโครงสร้าง ซึ่งไม่ได้เกิดจากความขัดแย้งเฉพาะเหตุการณ์ หากแต่เป็นผลสะสมของการนิยามตัวตนของตนเอง (Self-Concept) โดยเป็นการปฏิเสธความชอบธรรมของฝ่ายตรงข้ามโดยปริยาย ทั้งในด้านจริยธรรม ศาสนา และความมั่นคงของรัฐ การเปลี่ยนผ่านนี้เกิดขึ้นในลักษณะ Identity Inversion หรือการกลับทิศของมุมมองตัวตนจากผู้ร่วมผลประโยชน์ไปเป็น ภัยคุกคามต่อการดำรงอยู่ อย่างถาวร ถึงแม้สงครามระหว่างอิสราเอล-อิหร่านจะสิ้นสุดลงภายใต้ข้อตกลงหยุดยิงชั่วคราวในวันที่ ๒๔ มิถุนายน ค.ศ. ๒๐๒๕ แต่ความแตกต่างด้านอัตลักษณ์และความกลัวเชิงยุทธศาสตร์จะยังเป็นแรงผลักดันหลัก ที่คงสภาพของความเป็นศัตรูระหว่างสองรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้ภาวะ Security Dilemma ซึ่งทั้งสองฝ่ายต่างมองการเสริมกำลังของอีกฝ่ายเป็นการเตรียมพร้อมโจมตี ส่งผลให้การยับยั้งความรุนแรงด้วยหลักป้องปรามแบบคลาสสิก (Deterrence) กลายเป็นช่องทางที่มีความเสี่ยงสูง เนื่องจากขาดความไว้วางใจโครงสร้าง (Structural Mistrust)

ผลลัพธ์ที่เกิดจากการตัดสินใจของอิสราเอลในการดำเนิน Preemptive Strike ผ่านปฏิบัติการสิงโตผงาด ทำให้เห็นว่าการดำเนินการดังกล่าวไม่ได้เป็นการลดทอนภัยคุกคาม แต่กลับเร่งการตอบโต้เชิงอุดมการณ์จากฝั่งอิหร่าน พร้อมผลักดันให้เกิดการผนวกรวมระหว่างเทคโนโลยี อาวุธ และวาทกรรมศาสนาเข้าสู่สมการความมั่นคง ซึ่งแนวโน้มนี้จะผลักดันความขัดแย้งให้ยิ่งยืดเยื้อ

กับกลุ่มตัวแทน (proxies) และปฏิบัติการแบบผสมผสาน (Hybrid Warfare) ในหลายภูมิภาคที่ส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรง และทางอ้อมกับประเทศไทย เนื่องจากมีความสัมพันธ์ทั้งด้านการค้า และความมั่นคงกับทั้งสองประเทศ จึงเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญอย่างมากที่ประเทศไทย หรือหน่วยงานต่าง ๆ ภายในประเทศควรเตรียมการ และวางแผนทั้งในระดับยุทธศาสตร์และ ยุทธการ หรืออาจลงไปถึงในระดับยุทธวิธี เพื่อรับมือกับผลกระทบจากความขัดแย้งดังกล่าว

เอกสารอ้างอิง

- BBC. (2023, November 15). เหตุใดทุกคนถึงพูดถึงอิหร่านในช่วงสงครามอิสราเอล-ฮามาส. <https://www.bbc.com/thai/articles/c80w8g2dwqvo>
- Business Insider. (2025, June 13). Oil prices see sustained surge after Israel strikes Iran. <https://www.businessinsider.com/oil-price-israel-military-strikes-iran-middle-east-supply-markets-2025-6>
- Campa, Kelly., Morrison, Nidal., Reddy, Ria., and Ganzaveld, Annika. (2025, June 15). Iran Update Special Report, June 15, 2025, Morning Edition. Institute for the Study of War: ISW. <https://www.understandingwar.org/backgrounder/iran-update-special-report-june-15-2025-morning-edition>
- CNN. (2025, June 16). Israel's strikes zeroed in on Iran's nuclear program. How much damage was done? <https://edition.cnn.com/2025/06/14/middleeast/iran-israel-nuclear-facilities-damage-impact-intl>
- Eisenstadt, Michael., Khalaji, Mehdi. (2011, September). Nuclear Fatwa: Religious and Politics in Iran's Proliferation Strategy. The Washington Institute for Near East Policy. <https://www.washingtoninstitute.org/media/3344>
- Ferragamo, Mariel., Masters, Jonathan., and Merrow, Will. (2025, June 16). What Are Iran's Nuclear and Missile Capabilities?. Council on Foreign Relations (CFR). <https://www.cfr.org/article/what-are-irans-nuclear-and-missile-capabilities>

- Financial Times. (2025, June 22). Investors seek safe haven as Iran-Israel conflict rattles markets. <https://www.ft.com/content/market-impact-iran-israel-war-2025>
- Gates, Robert M. (2014). Duty: Memoirs of a Secretary at War. p. 192.
- Guardian. (2025, June 14). Blasts heard in Israeli cities as missiles evade air defence systems – live blog. <https://www.theguardian.com/world/live/2025/jun/14/israel-and-iran-exchange-missile-strikes-with-explosions-heard-in-tel-aviv-jerusalem-and-tehran-live>
- Hiltermann, J. (2024, October 8). America, Iran, and the patron’s dilemma. Foreign Affairs.
- Institute for the Study of War (ISW). (2025, June 25). Iran Update: June 25, 2025. <https://www.understandingwar.org/background/iran-update-june-25-2025>
- Jutt, U. F., & Farooq, J. (2025). Iran’s nuclear ambitions: A potential threat to Israel. Pakistan Social Sciences Review, 5(1), 1-22.
- Kelley, M. (2017). Hotspot analysis: Stuxnet. Zurich: Center for Security Studies. css.ethz.ch
- Khamenei.IR. (2021, February 3). “Support for the oppressed” in the Islamic Republic of Iran’s foreign policy. <https://english.khamenei.ir/news/8328/Support-for-the-oppressed-in-the-Islamic-Republic-of-Iran-s>
- Menashri, D. (1990). Iran, Israel and the Middle-East conflict. Tel-Aviv: Moshe Dayan Center.
- National Security Archive. (2021). Israeli Attack on Iraq’s Osirak 1981: Setback or Impetus for Nuclear Weapons?. https://nsarchive.gwu.edu/briefing-book/iraq-nuclear-vault/2021-06-07/osirak-israels-strike-iraqs-nuclear-reactor-40-years-later?utm_source=chatgpt.com
- Parsi, T. (2007). Treacherous alliance: The secret dealings of Israel, Iran, and the United States. New Haven, CT: Yale University Press. muftiakhoosen.net
- RAND Corporation. (2011). Israel and Iran: A dangerous rivalry (MG-1143-OSD). Santa Monica, CA. https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monographs/2011/RAND_MG1143.pdf

- Reuters. (2025, June 15). Netanyahu says regime change in Iran could be result of Israel's attacks. <https://www.reuters.com/world/middle-east/netanyahu-says-regime-change-iran-could-be-result-israels-attacks-2025-06-15/>
- Silverstone, Scott A. (2025). Haunted by the Preventive War Paradox. *Military Strategy Magazine*. <https://www.militarystrategymagazine.com/article/haunted-by-the-preventive-war-paradox/>
- The Conversation. (2025, June 24). Will the fragile ceasefire between Iran and Israel hold? One factor could be crucial to it sticking. <https://theconversation.com/will-the-fragile-ceasefire-between-iran-and-israel-hold-one-factor-could-be-crucial-to-it-sticking-259669>
- The Guardian. (2025, June 29). Don't count on the Iran-Israel ceasefire lasting. <https://www.theguardian.com/commentisfree/2025/jun/29/iran-israel-ceasefire-netanyahu-forever-war>
- The New York Times. (2025, June 19). Israel Says Iranian Missile Strikes Major Hospital. <https://www.nytimes.com/live/2025/06/18/world/israel-iran-trump>
- Washington Institute. (2025, June 27). Energy and economic implications of the Israel-Iran conflict. <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/energy-and-economic-implications-iran-israel-conflict>
-